

Підгородецька Ю.
студентка I курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент,
доц. кафедри теорії та історії
держави і права ТНЕУ
Кравчук В.М.

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ І ДЕРЖАВИ

Взаємодія громадських об'єднань і держави - невід'ємна частина теперішнього суспільного життя. Причиною цього є те, що в останні роки в Україні значно збільшується активність громадських об'єднань у зв'язку з реформуванням суспільного і державного ладу. Отож, з'являється потреба у поглибленому теоретичному дослідженні проблеми форм взаємодії громадських об'єднань і держави.

Дослідженню цієї проблематики приділяли свою увагу В. Волинець, В. Кравчук, О. Мороз, М. Новіков, А. Олійник, В. Примуш, Л. Усаченко, Г. Щедрова та інші. Втім, актуальність теми і динамічність суспільного життя зумовлюють необхідність подальших теоретичних пошуків в окресленій сфері.

Метою даної публікації є теоретичне обґрунтування і аналіз форм взаємодії громадських об'єднань і держави.

Виклад основного матеріалу доцільно розпочати із з'ясування сутності громадських об'єднань. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про громадські об'єднання», громадське об'єднання - це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для реалізації та охорони прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів[1]. До громадських об'єднань належать громадські організації, громадські спілки, політичні партії тощо.

З метою загальнотеоретичної характеристики громадських об'єднань, варто зазначити їхні риси. Основними рисами громадських об'єднань виступають: незалежність (вони контролюються лише засновниками або правлінням, яке не знаходиться під контролем державних структур); добровільність; суспільна корисність (мета об'єднань – покращення суспільного добробуту); неприбутковість (учасники об'єднань не можуть мати особистої вигоди або прибутку) [2, с. 147; 3, с. 104].

Держава, як особлива організація політичної влади соціально-неоднорідного суспільства, середпершорядних функцій має виконання основного діапазону управління справами суспільства і розпорядження його людськими, матеріальними та природними ресурсами. Для виконання цих завдань використовується при потребі специфічний апарат – спеціальні органи примусу [2, с. 140].

У наш час громадські об'єднання в деякій мірі показують рівень розвитку суспільства, держави, а також суспільних відносин в загальному. Певні організації функціонують доволі активно, взаємодіючи з державою. Держава, в свою чергу окреслює потребу розвитку взаємодії з громадськістю.

Варто звернути увагу, що головними засадами взаємовідносин між громадськими об'єднаннями і державою є певні принципи, серед яких можна виділити: закріплення і гарантування права на свободу об'єднань, забезпечення виконання цього права державою (це право є одним з фундаментальних і має одне з найважливіших місць між громадянськими і політичними правами та свободами людини); наявність інститутів громадянського суспільства та соціальних зв'язків між ними і державою; підтримання громадських ініціатив державою.

Ефективний взаємозв'язок громадських об'єднань з державою є важливим у процесі розвитку демократії в Україні. Але на сьогоднішній день існує ряд недоліків у процесі

налаштування системи взаємодії суспільства і держави. Тільки за умов налагодження такої взаємодії може бути досягнута ціль злагодженого функціонування суспільства і держави [4, с. 27].

Виходячи з соціальних потреб громадян, не задоволених державою, громадські об'єднання допомагають визначати найважливіші і першочергові з них, перетворюють їх в соціальні інтереси, розробляють тактику, за допомогою якої можливо реалізувати ці інтереси через різні ініціативи та проєкти.

Взаємодія громадських об'єднань і держави набуває різних форм, які так чи інакше стосуються всієї вертикалі державної влади. Процес створення та розвитку цих форм пройшов доволі тривалий шлях. На сьогодні достатньо апробованими і достатньо результативними формами взаємодії вважаються такі: громадські об'єднання беруть участь у створенні корпусу депутатів представницьких органів державної влади; беруть участь у нормотворчому процесі; здійснюють громадський контроль за діяльністю певних органів, й зокрема в ході вирішенні проблем, що мають важливе суспільне значення; надають соціальні послуги громадянам, виконуючи укладені з органами державної влади договори; створюються спільні консультативно-дорадчі та експертні органи, ради, комісії, групи, які забезпечують врахування громадської думки у створенні та здійсненні державної політики; здійснюється співпраця органів публічної влади з громадськими об'єднаннями в процесі підготовки та перепідготовки кадрів, спільного навчання службовців та представників громадських організацій навичкам ефективної взаємодії; інформування громадян з приводу їх участі у формуванні та здійсненні державної політики. Органи публічної влади здійснюють моніторинг і аналіз громадської думки; своєчасно публічно реагують на пропозиції та зауваження громадськості; втілюють спільні проєкти інформаційного, аналітично-дослідницького, благодійного і соціального спрямування [5].

Серед форм участі громадян в державотворчому процесі можна назвати: місцеві вибори, місцеві референдуми; збори громадян; місцеві ініціативи; громадські слухання; органи самоорганізації населення; асоціації та інші об'єднання громадян; дорадчі комітети [5].

Держава бажає, щоб громадянське суспільство було розвинутим. Таке суспільство буде давати їй бачення перспектив щодо розвитку громадськості. Також і громадянське суспільство бажає бачити сильну демократичну державу, яка б підтримувала його [6, с. 103].

Таким чином, фундаментом взаємодії громадських об'єднань і держави має бути врахування інтересів двох сторін. Законодавство передбачає різні форми взаємодії між державою і суспільством різного значення. Існують більш глибокі в своєму функціонуванні, які врегульовують головні аспекти цієї сфери. Проте також є і більш поверхневі, які врегульовують відносини на більш простому рівні взаємодії. Не дивлячись на таку різноманітність, всі ці форми взаємодії повинні забезпечувати правильне, а головне дієве і стабільне функціонування громадських об'єднань в державі. Для покращення форм взаємодії громадськості та держави можливо збільшити кількість важелів впливу на державу і її органи та забезпечити нормальне функціонування як держави, так і стабільний розвиток громадянського суспільства. Ефективний взаємовплив громадських об'єднань та держави має бути збалансованим.

Список використаних джерел

1. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. Редакція від 28.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
2. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін. й доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 524 с.
3. Кравчук В. М. Місце і роль громадських організацій у громадянському суспільстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 9. С. 102-105.
4. Волинець В. О. Проблеми взаємодії об'єднань громадян з органами державної влади. *Вісник Київського національного університету*. Київ, 2017. № 3. С. 17-30.

5. Усаченко Л. М. Основні аспекти, форми та напрями взаємодії органів державної влади з неурядовими організаціями. *Державне будівництво*. 2008, № 1. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2008_1_49

6. Кравчук В. М. Громадські організації і держава: взаємовідносини в умовах формування громадянського суспільства в Україні (теоретико-правові аспекти): монографія. Тернопіль: Терно-граф, 2011. 260 с.

Склярук К.

студентка I курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент,

доц. кафедри теорії та історії

держави і права ТНЕУ

Кравчук В.М.

ДЕМОКРАТІЯ ЯК ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКА ЦІННІСТЬ

Постановка проблеми. Поняття «демократія», як і концепт «громадянське суспільство», належить до найбільш неоднозначних понять сучасної науки. Відомий американський політолог Роберт Даль стверджує, що після стількох століть роздумів про політику теорія демократії продовжує залишатися досить непереконливою, незалежно від того, чи розглядати її як етичну теорію чи як спробу відобразити реальний світ [1, с. 170].

За формальним підходом демократія є таким правлінням народу і такою формою державного режиму, в якому здійснюються права та обов'язки громадян, забезпечувані справедливими законами, на основі поділу і рівноваги влади. Однак таке розуміння є надто звуженим. Теоретична думка ще не досягла справжнього розуміння сутності демократії. Тому, перш ніж оперувати цим поняттям і здійснювати спроби побудови ідеальної демократії, треба з максимальною наближеністю пояснити, що є демократія, яка її сутність, що її породжує, як відрізнити істинні прояви демократії від фальшивих (анархії, демагогії, бюрократичного всевладдя, тиранії тощо). Тож ця проблематика є надзвичайно актуальною.

Стан наукового дослідження теми. Проблема демократії вже досить тривалий час знаходиться у центрі уваги правників та політологів (С. Головатий, С. Давимука, А. Заєць, М. Козюбра, А. Колодій, А. Кормич, Н. Оніщенко, Н. Палас, О. Петришин, В. Селіванов та ін.), однак все ще не втрачають своєї значимості дослідження даного концепту, й зокрема його ціннісної сторони. Отож, *метою* даної роботи є дослідження демократії як загальнолюдської цінності.

Виклад основного матеріалу варто розпочати з етимології поняття «демократія». Демократія (грец. *demokratia* – народовладдя) зароджується в давньогрецькому демократичному суспільстві на певній системі ідеалів та цінностей, основними складовими яких є свобода, рівність, суверенітет народу, права людини тощо. З тих давніх часів і до сьогодення поняття «демократія» залишається предметом незгасного інтересу вчених, політиків, громадян (особливо в країнах, які здійснюють модернізацію суспільства, відхід від авторитарно-бюрократичних режимів).

Сьогодні поняття «демократія» має дві сторони, або, точніше, два значення. Вона сприймається, з однієї сторони, як практичний засіб для забезпечення соціального існування, і в цьому значенні трактується формально, а з іншої сторони, розуміється як цінність моральності та етики. Якщо в першому випадку демократія має політичний вимір, то у другому – вона більше пов'язана з культурою і психологічним механізмом самостримування і самовизначення людини.